

Asia: VN/34927/2022

Lausuntopyyntö VNn maatalouden ja matkailun alaan kuuluvista kausiluonteista toimintaa sisältävistä toimialoista annetun VN:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Suomen Bangkokin suurlähetystön (jatkossa edustusto) lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi maatalouden ja matkailun alaan kuuluvista kausiluonteista toimintaa sisältävistä toimialoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (jatkossa kausityöasetus) (966/2017). Ulkoasiainhallinnon lausunto on laadittu edustuston ja ulkoministeriön maahantuloasioiden yksikön toimesta. Valtioneuvoston asetuksella säädetään niistä toimialoista, joihin kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain (jatkossa kausityölaki) (907/2017) sovelletaan. Asetusmuutoksella ehdotetaan lisättäväksi kausityöasetuksen 1 §:n 1 momenttiin uusi 3 kohta, jonka perusteella luonnontuotteiden keruu kuuluisi jatkossa maatalouden alaan kuuluviin toimialoihin, joihin kuuluu kausiluonteista toimintaa.

Ulkoministeriö toteaa, että ehdotus on tarpeellinen ja toivottu muutos. Ulkoministeriö pitää kannatettavana esitystä saattaa luonnontuotteita Suomessa keräävät henkilöt kausityölain soveltamisalan piiriin.

Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden täytäntöönpanon valvonnassa on noussut esille luonnonmarjojen kerääjien oikeusasema ja siihen liittyvät puutteet. Vuonna 2021 YK:n taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitea tarkasteli taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 6/1976) täytäntöönpanoa Suomessa. Komitea ilmaisi loppupäätelmissään ja suosituksissaan (E/C.12/FIN/CO/7) huolensa maatalousalan kausityöntekijöiden, kuten marjanpoimijoiden, työskentelystä ilman sopimuksia ja alttiudesta hyväksikäytölle. Suositus koskee maatalousalan kausityöntekijöitä, jotka poimivat metsämarjoja eli luonnonmarjoja. Komitea suositteli, että Suomi ulottaa työ- ja sosiaaliturvalainsäädäntönsä koskemaan myös kausityöntekijöitä, myös maatalousalalla

työskenteleviä, ja varmistaa siten muun muassa, että he saavat oikeudenmukaisen, työolojaan vastaavan palkan. Suomen tulee raportoida tämän suosituksen täytäntöönpanosta komitealle seuraavalla 8. raportointikierroksella.

Kuten ulkoministeriö on myös aiempina vuosina todennut, ulkoministeriö katsoo, että luonnonmarjanpoiminta tulisi saattaa kausityölain soveltamisalaan kuuluvaksi ja keräämisen tulisi tapahtua työsuhteessa, jotta viisumi kausityön perusteella voitaisiin myöntää. Tämä olisi tarpeen sekä marjanpoimijoiden että luonnonmarjanpoimijoita kutsuvien yritysten aseman selkeyttämiseksi, kun sovellettavaksi tulisi kausityölain lisäksi työelämän lainsäädäntö. Ulkoministeriö katsoo, että asetusmuutos pienentäisi myös luonnonmarjoja keräävien henkilöiden hyväksikäytön riskiä. Ulkoministeriö pitää siten kausityötä koskevaa asetusmuutosta kannatettavana ja Suomeen saapuvien luonnonmarjoja keräävien henkilöiden oikeusturvan voidaan ennakoida parantuvan.

Kuten työ- ja elinkeinoministeriö on asetusmuutosta koskevissa valmisteluasiakirjoissa todennut, työsuhteisuus ei poista mahdollisuutta hyväksikäyttöön. Ulkoministeriö haluaa tuoda esiin, että kausityölakia voidaan soveltaa myös suomalaiseseen vuokratyöhön ja nähtäväksi jää miten tämä tulee vaikuttamaan marja-alan yritysten toimintaan. Ulkoministeriö toteaa, että luonnonmarjanpoimintaan liittyvää seuranta- ja kehittämistyötä on jatkettava ja epäkohtiin on välittömästi puututtava.

Silloin kun on kyse enintään 90 päiväksi kausityöhön tulevan viisumivälittömän maan kansalaisen hakemuksesta, Suomen edustusto käsittelee ja ratkaisee hakemuksen. Tähän asti luonnontuotteiden kerääminen Suomessa ei pääsääntöisesti tapahdu työsuhteessa ja kerääjät, jotka suurimmaksi osaksi ovat thaimaalaisia, ovat saapuneet Suomeen tavallisella Schengen-viisumilla. Näin ollen Suomeen on saapunut vuosittain viisumilla tuhansia ei-työsopimussuhteisia luonnonmarjanpoimijoita, joiden ei ole katsottu kuuluvan kausityölain piiriin. Ulkoministeriö on kuitenkin 25.11.2022 linjannut, että meneillään olevien rikostutkintojen ja hakemuksiin liittyvän, ilmeisen epäluotettavuuden vuoksi lyhytaikaisten Schengen-viisumien myöntäminen thaimaalaisille marjanpoimijoille keskeytetään toistaiseksi.

Luonnontuotteiden keruun ottaminen kausityölain piiriin tarkoittaisi sitä, että yrityksen ja kerääjän olisi järjestettävä suhteensa työsopimussuhteeksi työsopimussuhteeksi, jotta Schengen-viisumi kausityön perusteella voidaan myöntää. Tällöin edustuston tulee suorittaa viisumisäännösten mukainen maahantulon edellytysten tarkastaminen ja riskinarviointi. Kausityötä koskevien väärinkäytösten seuranta ja dokumentointi vaikuttaisivat tapauskohtaisesti viisumiharkintaan. Muita kuin kausityöviisumeita ei jatkossa enää myönnettäisi luonnontuotteiden keräämiseen.

Ulkoministeriö pitää muutosehdotusta kannatettavana myös, koska siten luonnonmarjoja keräävien henkilöiden viisumihakemusten vastaanotto ja käsittely voitaisiin mahdollisesti aloittaa entistä aiemmin, mikäli Suomen ja Thaimaan viranomaisten välillä ei olisi enää jatkossa tarvetta käydä neuvotteluja marjankerääjien kokonaiskiintiöstä vuosittain. Viime vuosina luonnonmarjanpoimijoita

on tullut Suomeen pääasiassa Thaimaasta, mutta asetusehdotus mahdollistaisi sen, että luonnontuotealan yritykset voisivat palkata kausityöntekijöitä myös muista maista. Vuonna 2021 Suomen Bangkokin edustustossa käsiteltiin 261 kausityöviisumihakemusta ja vuonna 2022 750 kausityöviisumihakemusta. Luonnonmarjanpoimijoiden viisumihakemuksia käsiteltiin Bangkokin edustustossa vuonna 2022 3861 kappaletta. Viisumin saaneet poimijat oleskelivat keskimäärin n. 80 päivää Suomessa.

Luonnontuotteita Suomessa keräävien henkilöiden saattaminen kausityölain piiriin tarkoittaisi myös prosessuaalista muutosta viisumien muutoksenhakuun. Suomen edustustojen olisi jatkossa huomioitava, että luonnonmarjoja poimivien ja muiden luonnontuotteita keräävien henkilöiden kielteisiin viisumia koskeviin päätöksiin ei sovellettaisi jatkossa oikaisuvaatimusmenettelyä. Kausityölain 23 §:n mukaisesti kausityöviisumia koskevaan kielteiseen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Fahmy Sara
Ulkoministeriö - Maahantuloasioiden yksikkö UM